

พระบิดาแห่งกฎหมายไทย: ตอนงานสอนในส่วนกฎหมาย
ระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง

ภัทระ ลิ้มปิติระ

พระบิดาแห่งกฎหมายไทย:
ตอนงานสอนในส่วนกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง
Father of Thailand's Legal:
The Teaching of public International Law

ภัทระ ลิ้มปิติระ*
Patthara Limsira

ในวาระครบรอบ 7 สิงหาคม ของทุกปี เป็นธรรมเนียมของบรรดาบุคลากรชาวนิติศาสตร์ที่จะต้องจัดทำกิจกรรมเพื่อรำลึกถึงพระคุณของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ผู้ซึ่งเป็นบิดาของกฎหมายไทย¹ จากการที่พระองค์ท่านทรงดำเนินการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม และเป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์เป็นพระราชโอรสองค์ที่ 14 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระองค์ที่ 2 ในเจ้าจอมมารดาตลับ ประสูติเมื่อวันพุธ ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ปีจอ จุลศักราช 1236 ตรงกับวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2417² พระองค์ท่านทรงเป็นต้นราชสกุล รพีพัฒน์

ดังนั้น ทางวารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์ จึงขอเทิดพระเกียรติของพระองค์ท่าน ด้วยการนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจ โดยในปีนี้ ผู้เขียนจึงขอนำเสนองานสอนของพระองค์ท่านในส่วนกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง ตามที่ปรากฏในเล็กเซอร์ของพระองค์ท่านในส่วนที่ 1 ว่าด้วยทางไมตรี³ ซึ่งเป็นการบรรยาย ณ นันทอุทยาน⁴ เมื่อเดือนตุลาคม ร.ศ. 116⁵

* อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

¹ นิกร ทัสสโร, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์: พระบิดาแห่งกฎหมายไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2549), หน้า 454; cf., ธาวิต สุขพานิช, “หัวใจไม่มีส่วนเกิน: ประวัติศาสตร์ ผัวเมีย,” บานไม่รู้โรย 4, 4 (2531): 51-58; สมชาย ปรีชาศิลปกุล, ความยากย้อนในประวัติศาสตร์ของบิดาแห่งกฎหมายไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546).

² บรรเจิด อินทจันทร์ยง, ราชสกุลพระบรมราชวงศ์จักรี (กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา, 2539), หน้า 587.

³ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์, พระเจ้าพี่ยาเธอ, เล็กเซอร์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2468), หน้า 225-249.

โดยหัวข้อที่พระองค์ท่านบรรยายจะมีอยู่ทั้งสิ้น 13 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 ว่าด้วยตั้งประเทศและประเทศสิ้นชีวิต หมวดที่ 2 ว่าด้วยอาณาเขตของประเทศ หมวดที่ 3 ว่าด้วยอำนาจของประเทศในเขตรแดน หมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องทูต หมวดที่ 5 ว่าด้วยชาติ หมวดที่ 6 ว่าด้วยเรือแลสลัด หมวดที่ 7 ว่าด้วยอำนาจซึ่งจะป้องกันตัว หมวดที่ 8 ว่าด้วยอินเตอร์เวนชัน หมวดที่ 9 ว่าด้วยเอเยนต์ของประเทศซึ่งมีอำนาจพูดแทนประเทศ หมวดที่ 10 ว่าด้วยยศทูต หมวดที่ 11 ว่าด้วยเรื่องทหาร หมวดที่ 12 ว่าด้วยเรื่องทำหนังสือสัญญา และหมวดที่ 13 ว่าด้วยการที่ตกลงข้อเถียงกันระหว่างประเทศไม่ลงเป็นศึกสงครามกัน

พระองค์ท่านอารัมภบทในลักษณะกฎหมายระหว่างประเทศโดยได้นิยามกฎหมายระหว่างประเทศ คือ

⁴ พระราชวังนั้นทูลทูลยานเป็นพระราชวังที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น โดยทรงซื้อสวนในคลองมอญฝั่งเหนือสร้างพระราชวังขึ้น แล้วพระราชทานนามว่า วังนั้นทูลทูลยาน ใน พ.ศ. 2400 เพื่อเป็นที่เสด็จประพาสและเป็นที่ประทับของพระราชโอรสและพระราชธิดา เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคตแล้ว เนื่องจากมีพระราชดำริว่าหากพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติต่อจากพระองค์ พระราชโอรสและพระราชธิดาของพระองค์อาจลำบาก แต่ปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตก่อนพระองค์ จึงไม่มีปัญหาดังที่ทรงพระราชดำริไว้

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้รื้อตำหนักฝ่ายในที่วังนั้นทูลทูลยานมาสร้างตำหนักที่วังพระเจ้าลูกยาเธอหลายพระองค์ ส่วนพระตำหนักที่ประทับและที่วังนั้นทูลทูลยานนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ พระราชโอรส เมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระตำหนักในสวนนั้นทูลทูลยานให้เป็นโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษชื่อ โรงเรียนนั้นทูลทูลยาน และเมื่อโรงเรียนย้ายไปตั้งที่โรงเรียนสุนันทาลัย (ปัจจุบันคือโรงเรียนราชินี) จึงได้พระราชทานที่สวนนั้นทูลทูลยานให้เป็นที่ทำการของทหารเรือ ปัจจุบันเป็นที่ทำการส่วนหนึ่งของกองทัพเรือ

โปรดดู, กนกวรรณ ทองตะโก, “พระราชวังนั้นทูลทูลยาน,” สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 9 สิงหาคม 2556, [Online], available URL: <http://www.royin.go.th/?knowledge-category=all-article-2&paged=79,2558> (กรกฎาคม, 3).

⁵ ช่วงเวลาดังกล่าว ศาสตราจารย์สตีเฟน ซี เนฟฟ์ (Stephen C. Neff) ได้นำเสนอว่าเป็นกฎหมายระหว่างประเทศในยุคของกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง (Positive Century) จึงทำให้แนวทางการอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศในยุคดังกล่าวมุ่งเน้นถึงความสำคัญของอำนาจอธิปไตย ความเข้มแข็งของรัฐบาล และความชอบธรรมในการใช้กำลัง, see, Stephen C. Neff, *Justice among Nations* (Massachusetts: Harvard University Press, 2014), pp. 215-339.

ในระหว่างประเทศซึ่งเปนมตรีกันมีวิธีที่ประพฤติการแลกรียาต่อกัน
นานมานี้การแลกรียาซึ่งได้ประพฤติต่อกันนั้น ตกลงเปณยุติ จึงได้สมมุติกัน
ว่าเปณข้อกฎหมายแลวิธีที่ประพฤติกันนี้มีคนทุกประเทศซึ่งนิยมว่าดี
จึงเผอแผ่ไปถึงประเทศซึ่งไม่เปนมตรีกัน⁶

จากนิยามที่พระองค์ท่านได้ทรงกล่าวไว้ ก็ยังคงใช้ได้จวบจนปัจจุบัน เนื่องจาก
กฎหมายระหว่างประเทศก็ยังคงเป็นเรื่องที่ประเทศต่างๆ เห็นและตกลงกันอยู่ดี เพราะ
หลักการพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศก็เกิดมาได้โดยอาศัยความยินยอม (Consent)⁷
และกลายเป็นกฎเกณฑ์ที่สังคมระหว่างประเทศให้การเคารพและปฏิบัติตาม⁸

ดังนั้น บทความนี้ จึงจะขอกล่าวถึงกฎหมายระหว่างประเทศที่น่าสนใจที่พระองค์
ท่านได้บรรยายเอาไว้ในสมัยนั้น ว่ามีพัฒนาการที่น่าสนใจเป็นอย่างไบบ้าง

แนวความคิดเรื่องรัฐ (State) กับประเทศ (Nation)⁹ ตามคำบรรยายในสมัยของ
พระองค์ท่านยังไม่ชัดเจน แต่ให้น้ำหนักของการยอมรับความเป็นประเทศและไม่เป็นประเทศ
เท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันจะพิจารณาความแตกต่างระหว่างรัฐกับประเทศ¹⁰ โดยที่จะยึดถือตาม
องค์ประกอบความเป็นรัฐตาม อนุสัญญากรุงมอนเตปีเดโอว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของรัฐ ค.ศ.
1933 (Montevideo Convention on Rights and Duties of the states 1933) ซึ่งเป็น
อนุสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างการประชุมภาคีชาติอเมริกา (American States) ครั้งที่ 7

⁶ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์, พระเจ้าพี่ยาเธอ, เรื่องเดิม, หน้า 226.

⁷ José A. Cabranes, "International Law by Consent of the Governed," *Valparaiso University Law Review* 42, 1 (2007): 119-144; Duncan B. Hollis, "Why State Consent Still Matters - Non-State Actors, Treaties, and the Changing Sources of International Law," *Berkeley Journal of International Law* 23, 1 (2005): 137-174.

⁸ Abram Chayes and Antonia Handler Chayes, *The New Sovereignty: Compliance with International Regulatory Agreements* (Cambridge: Harvard University Press, 1995); Thomas M. Franck, *Fairness in International Law and Institutions* (Oxford: Clarendon Press, 1995).

⁹ น่าจะใช้คำว่า Nation มากกว่า Country เหมือนในปัจจุบัน เพราะในสมัยนั้น อิทธิพลของ Emer de Vattel ในตำรา The Law of Nations ยังคงมีน้ำหนักในทางวิชาการอยู่มาก

¹⁰ James R. Crawford, *The Creation of States in International Law* (Oxford: Oxford University Press, 2007), pp. 1-254.

ณ กรุงมอนเตปีเตโอ ประเทศอูรุกวัย ในวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 1933 กำหนดสิทธิและหน้าที่ของรัฐ โดยบอกถึงสถานะความเป็นรัฐชาติเอาไว้ หัวใจสำคัญของอนุสัญญานี้ จึงเป็นการให้องค์ประกอบของการเป็นรัฐตามมาตรา 1¹¹ มีดังนี้ 1. มีดินแดนที่แน่นอน 2. มีประชากรที่ถาวร 3. มีรัฐบาล และ 4. ความสามารถในการทำความสัมพันธ์กับรัฐอื่น เป็นองค์ประกอบขั้นต่ำ แล้วค่อยพิจารณาถึงการยอมรับจากรัฐอื่นๆ¹² ในการมีสถานภาพเป็นรัฐภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งความเป็นรัฐก็ยังคงเป็นประเด็นที่ถกเถียงในสมัยนั้น¹³ และต้องวินิจฉัยอยู่ในปัจจุบัน เพราะเกิดกรณีศึกษาขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นโซมาเลีย (Somalia)¹⁴ หรือโคโซโว (Kosovo)¹⁵ เป็นต้น

ในเรื่องของเขตแดนก็พบว่ามีร่องรอยของจักรวรรดินิยมปะปนอยู่มาก เพราะพระองค์ท่านยกตัวอย่างของสนธิสัญญาเมืองเบอลิน ค.ศ. 1885 (General Act of the Berlin Conference)¹⁶ ที่อัครเสนาบดีรัฐมนตรีแห่งปรัสเซีย ออทโท เอ็ดูอาร์ด เลโอโปล

¹¹Article 1 “The state as a person of international law should possess the following qualification: (a) a permanent population; (b) a defined territory; (c) government; and (d) capacity to enter into relations with the other states”.

¹²William Thomas Worster, “Law, Politics, and the Conception of the State in State Recognition Theory,” *Boston University International Law Journal* 27, 1 (2009): 115-171.

¹³See, Hersch Lauterpacht, *Recognition in International Law* (Cambridge: Cambridge University Press, 2012).

¹⁴Alison K. Eggers, “When is a State a State? The Case for Recognition of Somaliland,” *Boston College International and Comparative Law Review* 30, 1 (2007): 211-222.

¹⁵See, Tai-Heng Cheng, “State Succession and Commercial Obligations: Lessons from Kosovo,” in *Looking to the Future: Essays on International Law in Honor of W. Michael Reisman*, Mahnoush H. Arsanjani, Jacob Katz Cogan, Robert D. Sloane and Siegfried Wiessner Eds. (The Netherlands: Martinus Nijhoff, 2010), pp. 675-704; Cedric Ryngaert and Sven Sobrie, Recognition of States: International Law or Realpolitik? The Practice of Recognition in the Wake of Kosovo, South Ossetia, and Abkhazia,” *Leiden Journal of International Law* 24, 2 (2011): 467-490.

¹⁶Adekunle Ajala, “The Nature of African Boundaries,” *Africa Spectrum (Institute of African Affairs at GIGA, Hamburg)* 18, 2 (1983): 177-189.

ฟอน บิสมาร์ค (Otto Eduard Leopold von Bismarck) ได้จัดให้มีการประชุมในกรุงเบอร์ลินว่าด้วยข้อตกลงเกี่ยวกับการเข้าครอบครองดินแดนในทวีปแอฟริกา และถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิดของลัทธิอาณานิคมในทวีปแอฟริกา (Scramble for Africa)¹⁷ ซึ่งประเทศในยุโรปจะครอบครองพื้นที่ใดในทวีปแอฟริกาต้องบอกแก่กันให้รู้เพื่อให้มีการครอบครองอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันการจะได้ดินแดนโดยชอบด้วยกฎหมายจึงไม่อาจใช้กำลังเข้าไปยึดครองได้แล้ว แต่จะต้องครอบครองดินแดนที่ไม่มีใครเป็นเจ้าของ (*Terra nullius*) หรือได้มาโดยวิธีการอื่นตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ¹⁸

นอกจากนี้พระองค์ท่านยังนำเสนอเรื่องอาณาเขตทางทะเล ที่ใช้หลัก 3 ไมล์ทะเลตามกฎระยั้งของเรือปืน (Canon Shoot Rule/portée du canon)¹⁹ เป็นไปตามแนวคิดของคอร์เนอริส แวน บิคเคอร์ชอว์ค (Cornelius van Bynkershoek)²⁰ ที่เสนออำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่งในหนังสือ *De Domino Maris Dissertatio* ในปี ค.ศ. 1702 ซึ่งรัฐชายฝั่งมีสิทธิในการควบคุมทะเลเฉพาะบริเวณที่ใกล้กับชายฝั่งเพื่อป้องกันตนเองได้เป็นระยะทาง 3 ไมล์ทะเล²¹ ซึ่งนานาประเทศจะต้องเรียกร้องให้ขยายออกไป ข้อคิดของพระองค์ท่านนั้นปรากฏเป็นจริง เพราะหลักจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 สหประชาชาติได้จัดการประชุมกฎหมายทะเลครั้งที่ 1 และบรรลุนิติสัญญา 4 ฉบับ²² และพัฒนาการปัจจุบัน คือ

¹⁷Patrick Brantlinger, "Victorians and Africans: The Genealogy of the Myth of the Dark Continent," *Critical Inquiry* 12, 1 (1985): 166–203.

¹⁸Daniel P. O'Connell, *International Law, Vol. 1*, 2d ed., (London: Stevens, 1970), pp. 403–453; Joshua Castellino, Steve Allen and Jeremie Gilbert, *Title to Territory in International Law: A Temporal Analysis* (Aldershot, Hampshire: Ashgate, 2003); Robert Y. Jennings, *Acquisition of Territory in International Law* (Manchester: Manchester University Press, 1963).

¹⁹See, Wyndham L. Walker, "Territorial Waters: The Cannon Shot Rule," *British Yearbook of International Law* XXII (1945): 210–231; H. S. K. Kent, "The Historical Origin of the Three-Mile Limit," *American Journal of International Law* 48, 4 (1954): 537–553.

²⁰See, Kinji Akashi, *Cornelius van Bynkershoek: His Role in the History of International Law* (The Hague: Kluwer Law International, 1998).

²¹See, Cornelius Van Bynkershoek, *De Domino Maris* (Dissertatio Toronto: Oxford University Press, 1923).

²²ได้แก่ 1. อนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง ค.ศ. 1958 (Convention on the Territorial Sea and the Contiguous Zone 1958) 2. อนุสัญญาว่าด้วยเขตไหล่ทวีป ค.ศ. 1958 (Convention on the Continental Shelf 1958) 3. อนุสัญญาว่าด้วยทะเลหลวง ค.ศ. 1958 (Convention on the High Seas 1958) และ 4. อนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรในทะเลหลวง

อนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (United Nation Convention on the Law of the Sea 1982) กำหนดให้ความกว้างของทะเลอาณาเขตว่าต้องไม่เกิน 12 ไมล์ทะเลโดยวัดจากเส้นฐาน (baselines)²³

ในส่วนหัวข้อเรื่องการทูตพระองค์ท่านตั้งข้อสังเกตว่าประเทศจะจัดการกับทูตที่กระทำความผิดได้อย่างไร เพราะรัฐบาลไม่สามารถดำเนินคดี หรือจับกุมได้ ทางออกในปัจจุบันคือ ทั้งอนุสัญญาความคุ้มกันทางการทูต (Vienna Convention on Diplomatic Relations 1961)²⁴ และอนุสัญญาความสัมพันธ์ทางกงสุล (Vienna Convention on Consular Relations 1963)²⁵ ก็ระบุให้รัฐสามารถดำเนินการประกาศให้ผู้ใดเป็นบุคคลที่ไม่พึงประสงค์ก็ได้ (*Persona non grata*)²⁶ และวิธีการนี้ก็ยังถูกขยายความและนำมาใช้กับกรณีอื่นนอกเหนือจากทางการทูตอีกด้วย²⁷

ในเรื่องอำนาจซึ่งจะป้องกันตัว (Self-defense) นั้น หลักกฎหมายในช่วงเวลานั้นยอมให้รัฐทำผิดกฎหมายบางเล็กน้อยถ้าจำเป็น ตามหลักในคดี *Caroline* และคดี *McLeod*²⁸ แต่ทว่าในปัจจุบัน ต้องถือว่าหลักการป้องกันตนเองนั้น เป็นหลักกฎหมายจารีต

ค.ศ. 1958 (Convention on Fishing and the Conservation of the Living Resources of the High Seas 1958) ในการประชุมครั้งนี้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยและได้รับเลือกให้เป็นประธานการประชุม, **United Nations Conference on the Law of the Sea, First Plenary Meeting**, United Nations Document A/CONF.13/38 (1958), p. 3.

²³ Article 3 of United Nations Convention on the Law of the Sea 1982.

²⁴ United Nations, **Treaty Series**, vol. 500, p. 95.

²⁵ United Nations, **Treaty Series**, vol. 596, p. 261.

²⁶ Article 9 of the Vienna Convention on Diplomatic Relations, Article 23 of Vienna Convention on Consular Relations 1963; see, Jean D'Aspremont, "Declarations Persona Non Grata in International Law," in **Max Planck Encyclopedia of International Law**, R. Wolfrum Ed., (Oxford: Oxford University Press, 2009), pp. 293-296.

²⁷ Christer Jönsson and Karin Aggestam, "Diplomacy and Conflict Resolution," in **the SAGE Handbook of Conflict Resolution**, Jacob Bercovitch, Victor Kremenyuk, I William Zartman Eds., (London: SAGE Publications, 2009), pp. 33-51.

²⁸ ได้วางหลักการใช้กำลังเพื่อป้องกันตนเองว่ามีควมจำเป็นถึงขนาดจากภัยคุกคามที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่เหลือวิถีทางอื่น และไม่เหลือเวลาให้ไตร่ตรอง, see, Robert Y. Jennings, "The Caroline and McLeod Cases," **American Journal of International Law** 32, 1 (Jan., 1938): 82-99; Edward Collins Jr. and Martin A. Rogoff, "The Caroline Incident of 1837, the McLeod Affair

ประเพณี (International Customary of International Law) ที่ตกทอดมาตั้งแต่โบราณ จวบจนถึงปัจจุบัน²⁹ แต่ทว่า การใช้หลักป้องกันตนเองนั้น ไม่อาจอ้างเป็นเหตุที่ชอบธรรมในการทำผิดกฎหมายเล็กน้อยได้ เพราะยังคงต้องอยู่ภายใต้ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และสอดคล้องตามกฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (United Nations Charter 1945)³⁰

ว่าด้วยเรื่องทำหนังสือสัญญา ถือได้ว่าเป็นความทุกข์ของประเทศที่ไม่ได้มีอำนาจ ต่อรอง หรือเป็นมหาอำนาจ เพราะการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศนั้น เมื่อถูกข่มขู่ให้กระทำก็ยังสามารถใช้ได้อยู่ หากแต่เป็นสัญญาในกฎหมายแพ่งแล้วหาใช้ได้ไม่³¹ จึงเป็นหลักกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมและนำไปสู่การทำสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรมอย่างแพร่หลายในภูมิภาคนี้ นอกเหนือจากประเทศไทย³² โดยจักรวรรดินิยมต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 (Vienna Convention on the Law of Treaty 1969) ไม่ยอมรับความสมบูรณ์ของสนธิสัญญาที่จัดทำเพราะโดยข่มขู่หรืออีกแล้ว³³ นอกจากนี้ตามกฎบัตรสหประชาชาติยังระบุให้รัฐสมาชิกที่จัดทำสนธิสัญญาหลังจากที่กฎบัตรมีผลใช้บังคับ

of 1840–1841, and the Development of International Law,” *American Review of Canadian Studies* 20, 1 (1990): 81-107.

²⁹David Kretzmer, “The Inherent Right to Self-Defence and Proportionality in Jus Ad Bellum,” *The European Journal of International Law* 24, 1 (2013): 235–282.

³⁰Articles 2(4) and 51 of United Nations Charter 1945; see, Ian Brownlie, *International Law and the Use of Force by States* (Oxford: Clarendon, 1963); Derek Bowett, *Self-Defence in International Law* (Manchester UK: Manchester University Press, 1958); Stanimir Alexandrov, *Self-Defense against the Use of Force in International Law* (The Hague: Kluwer Law International, 1996).

³¹เรื่องยินยอมในสัญญานั้น คือ ในระหว่างผู้สัญญาได้ยินยอมต่อกันโดยชัดแจ้ง ไม่มีการฉ้อโกง คลาดแคลนกัน ที่จะเรียกว่ายินยอมกันไม่ได้ แบ่งเป็น 4 อย่าง คือ 1. ไม่ทราบความ 2. บอกล่อลวง 3. หลอกลวง และ 4. กดขี่, โปรดุ, กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์, พระเจ้าพี่ยาเธอ, เล็กเซอร์, หน้า 143.

³²E.g., Dong Wang, *China's Unequal Treaties: Narrating National History* (Lanham: Lexington Books, 2008); Michael R. Auslin, *Negotiating with Imperialism: The Unequal Treaties and the Culture of Japanese Diplomacy* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 2006).

³³Article 50-52 of Vienna Convention on the Law of Treaty 1969; see, Serena Forlati, “Coercion as a Ground Affecting the Validity of Peace Treaties,” in *The Law of Treaties beyond the Vienna Convention*, Enzo Cannizzaro Ed., (Oxford University Press, 2011), pp. 320-332; Oliver Dörr and Kirsten Schmalenbach, Ed., *Vienna Convention on the Law of Treaties* (Berlin: Springer Berlin Heidelberg, 2012), pp. 871-896

ยังต้องแจ้งจดทะเบียนสนธิสัญญากับเลขาธิการสหประชาชาติ และสหประชาชาติก็จะตีพิมพ์สนธิสัญญาเหล่านั้น³⁴ ลงใน United Nations Treaty Series เผยแพร่เป็นการทั่วไป อันเป็นการยุติยุคของการทำสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรม³⁵

หัวข้อการบรรยายของพระองค์ท่านในหัวข้อนี้พระองค์ท่านก็ได้กล่าวในคำนำยอมรับว่า ยังมีความบกพร่องอยู่มาก และพระองค์ท่านก็ยอมรับว่ามีได้ชำนาญในกฎหมายส่วนนี้ก็ตาม ถึงกระนั้นพระองค์ท่านก็ได้เปิดประเด็นสร้างความตระหนัก และความเจริญงอกงามให้กับวงการกฎหมายไทยถึงกฎหมายระหว่างประเทศ เนื่องจากถือได้ว่าเป็นการอธิบายหลักของกฎหมายระหว่างประเทศคร่าว ๆ ทั่วไปเป็นครั้งแรก และเป็นรากฐานที่มีนัยสำคัญ ส่งผลให้ในเวลาต่อมา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์หนังสือหัวข้อกฎหมายนานาชาติประเทศแผนกคดีเมือง³⁶ ซึ่งถือได้ว่าเป็นตำรากฎหมายระหว่างประเทศเล่มแรกในประเทศไทย

³⁴Article 102 of United Nations Charter 1945; see, Michael Brandon, "Analysis of the Term 'Treaty' and 'International Agreement' for Purpose of Registration under Article 102 of the United Nations Charter," *American Journal of International Law* 47, 1 (January 1953): 49-69.

³⁵Ingrid Detter, "The Problem of Unequal Treaties," *International and Comparative Law Quarterly* 15, 4 (October 1966): 1069-1089.

³⁶พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, หัวข้อกฎหมายนานาชาติประเทศ แผนกคดีเมือง ม.ป.ท.: ม.ป.พ., 2457.

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ทองตะโก. “พระราชวังนันทอุทยาน.” สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. 9 สิงหาคม 2556 [Online]. Available URL: <http://www.royin.go.th/?knowledge-category=all-article-2&paged=79>, 2558 (3 กรกฎาคม).
- กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์, พระเจ้าพี่ยาเธอ. เล็กเซอร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2468.
- ธาวิต สุขพานิช. “หัวใจไม่มีส่วนเกิน: ประวัติศาสตร์ ผัวเมีย.” *บ้านไม่รู้โรย* 4, 4 (2531): 51-58.
- นิกร ทัสโสโร. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์. กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์: พระบิดาแห่งกฎหมายไทย กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2549.
- บรรเจิด อินทุจันทร์ยง. ราชสกุลพระบรมราชวงศ์จักรี. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา, 2539.
- พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. หัวข้อกฎหมายนานาประเทศ แผนกคดีเมือง ม.ป.ท.: ม.ป.พ., 2457.
- สมชาย ปรีชาศิลปกุล. ความยกย่องในประวัติศาสตร์ของบิดาแห่งกฎหมายไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546.
- Ajala, Adekunle. “The Nature of African Boundaries.” *Africa Spectrum* (Institute of African Affairs at GIGA, Hamburg) 18, 2 (1983): 177–189.
- Akashi, Kinji. Cornelius van Bynkershoek: His Role in the History of International Law. The Hague: Kluwer Law International, 1998.
- Alexandrov, Stanimir. Self-Defense against the Use of Force in International Law. The Hague: Kluwer Law International, 1996.
- Auslin, Michael R. Negotiating with Imperialism: The Unequal Treaties and the Culture of Japanese Diplomacy. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2006.
- Bowett, Derek. Self-Defence in International Law. Manchester UK: Manchester University Press, 1958.

- Brandon, Michael. "Analysis of the Term 'Treaty' and 'International Agreement' for Purpose of Registration under Article 102 of the United Nations Charter." **American Journal of International Law** 47, 1 (Jan., 1953): 49-69.
- Brantlinger, Patrick. "Victorians and Africans: The Genealogy of the Myth of the Dark Continent." **Critical Inquiry** 12, 1 (1985): 166-203.
- Brownlie, Ian. **International Law and the Use of Force by States**. Oxford: Clarendon, 1963.
- Bynkershoek, Cornelius Van. **De Domino Maris**. Dissertatio Toronto: Oxford University Press, 1923.
- Cabranes, José A. "International Law by Consent of the Governed." **Valparaiso University Law Review** 42, 1 (2007): 119-144
- Castellino, Joshua, Steve Allen and Jeremie Gilbert. **Title to Territory in International Law: A Temporal Analysis**. Aldershot, Hampshire: Ashgate, 2003.
- Chayes, Abram and Antonia Handler Chayes. **The New Sovereignty: Compliance with International Regulatory Agreements**. Cambridge: Harvard University Press, 1995.
- Cheng, Tai-Heng. "State Succession and Commercial Obligations: Lessons from Kosovo." in **Looking to the Future: Essays on International Law in Honor of W. Michael Reisman**, Mahnoush H. Arsanjani, Jacob Katz Cogan, Robert D. Sloane and Siegfried Wiessner. Eds. The Netherlands: Martinus Nijhoff, 2010.
- Collins, Edward, Jr., and Martin A. Rogoff. "The Caroline Incident of 1837, the McLeod Affair of 1840-1841, and the Development of International Law." **American Review of Canadian Studies** 20, 1 (1990): 81-107.
- Crawford, James R. **The Creation of States in International Law**. Oxford: Oxford University Press, 2007.

- D'Aspremont, Jean. "Declarations Persona Non Grata in International Law." in **Max Planck Encyclopedia of International Law**, R. Wolfrum Ed. 293-296. Oxford: Oxford University Press, 2009.
- Detter, Ingrid. "The Problem of Unequal Treaties." **International and Comparative Law Quarterly** 15, 4 (October 1966): 1069-1089.
- Dörr, Oliver and Kirsten Schmalenbach. Ed., **Vienna Convention on the Law of Treaties**. Berlin: Springer Berlin Heidelberg, 2012.
- Eggers, Alison K. "When is a State a State? The Case for Recognition of Somaliland." **Boston College International and Comparative Law Review** 30, 1 (2007): 211-222.
- Forlati, Serena. "Coercion as a Ground Affecting the Validity of Peace Treaties." in **The Law of Treaties beyond the Vienna Convention**, Enzo Cannizzaro Ed. 320-332. Oxford University Press, 2011.
- Franck, Thomas M. **Fairness in International Law and Institutions**. Oxford: Clarendon Press, 1995.
- Hollis, Duncan B. "Why State Consent Still Matters-Non-State Actors, Treaties, and the Changing Sources of International Law." **Berkeley Journal of International Law** 23, 1 (2005): 137-174.
- Jennings, Robert Y. "The Caroline and McLeod Cases." **American Journal of International Law** 32, 1 (January 1938): 82-99.
- Jennings, Robert Y. **Acquisition of Territory in International Law**. Manchester: Manchester University Press, 1963.
- Jönsson, Christer and Karin Aggestam. "Diplomacy and Conflict Resolution." in **the SAGE Handbook of Conflict Resolution**, Jacob Bercovitch, Victor Kremenyuk, I William Zartman Eds. 33-51. London: SAGE Publications, 2009.
- Kent, H. S. K. "The Historical Origin of the Three-Mile Limit." **American Journal of International Law** 48, 4 (1954): 537-553.
- Kretzmer, David. "The Inherent Right to Self-Defence and Proportionality in Jus Ad Bellum." **The European Journal of International Law** 24, 1 (2013): 235-282.

- Lauterpacht, Hersch. **Recognition in International Law**. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
- Neff, Stephen C. **Justice among Nations**. Massachusetts: Harvard University Press, 2014.
- O’Connell, Daniel P. **International Law, Vol. 1**, 2d ed. London: Stevens, 1970.
- Official Records. **United Nations Conference on the Law of the Sea, First Plenary Meeting** United Nations Document A/CONF.13/38 (1958).
- Ryngaert, Cedric and Sven Sobrie. Recognition of States: International Law or Realpolitik? The Practice of Recognition in the Wake of Kosovo, South Ossetia and Abkhazia. **Leiden Journal of International Law** 24, 2 (2011): 467–490.
- Walker, Wyndham L. “Territorial Waters: The Cannon Shot Rule.” **British Yearbook of International Law** XXII (1945): 210-231.
- Wang, Dong. **China's Unequal Treaties: Narrating National History**. Lanham: Lexington Books, 2008.
- Worster, William Thomas. “Law, Politics and the Conception of the State in State Recognition Theory.” **Boston University International Law Journal** 27, 1 (2009): 115-171.